

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและประเภทของอาชญากรรม

1. ความหมายของอาชญากรรม

แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความหมายของอาชญากรรมนั้น มาจากแนวคิด 2 สำนัก คือ สำนักคลาสสิก (Classical School) ซึ่งได้กำหนดความหมายของอาชญากรรม ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งได้กำหนดความหมายของอาชญากรรม โดยอาศัยบรรทัดฐานทางสังคม (สุดสงวน สุธีสร, 2529 : 7)

1.1 อาชญากรรมตามความหมายของกฎหมาย

ไมเคิล และ แอดเลอร์ (Michael and Adler, 1935 : 5) ได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรมเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามกฎหมายอาญา

เจฟเฟอรี (Jeffery, 1958 : 671) ได้สนับสนุนแนวทางให้ความหมายของอาชญากรรมตามนัยทางกฎหมาย โดยกล่าวว่า "ที่ไหนแล้วที่ทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ถ้าไม่ใช่ในกฎหมายอาญา"

แมนไฮม์ (Mannheim, 1956 อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีสร, 2529 : 9) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนให้ใช้คำจำกัดความของอาชญากรรมตามนัยทางกฎหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกล่าวว่า "อาชญากรรมเป็นพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่ระบุไว้ในกฎหมายอาญา" และเขาได้ให้ความหมายของอาชญากรรม โดยใช้หลักการในกฎหมายแองโกลแซกซอน (Anglo-Saxson) ซึ่งมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การกระทำนั้นจะต้องกระทำในขณะที่ผู้กระทำมีสติสัมปชัญญะ มีเจตนา และมีผลร้ายจากการกระทำนั้น

2. การกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายในขณะที่บังคับใช้ อยู่ในขณะที่การกระทำนั้นได้เกิดขึ้น ชีกนัยหนึ่งกฎหมายย่อมไม่มีผลย้อนหลังไปใช้บังคับกับการกระทำที่ได้เกิดขึ้นก่อนจะมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

3. ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาร้าย (mens rea) ในการประกอบการกระทำนั้น

4. จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลร้ายที่เกิดขึ้น

5. การกระทำนั้นจะต้องมีกฎหมายกำหนดโทษไว้อย่างแน่ชัดในขณะที่กำลังกระทำผิด

1.2 อาชญากรรมตามความหมายทางสังคม

ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1945 อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีธร, 2529 : 15) ได้เห็นถึงความจำเป็นในการขยายความหมายของอาชญากรรมให้เกินขอบเขตของความหมายตามนัยของกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างโดยลักษณะแล้วน่าจะเป็นอาชญากรรมแต่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา จึงไม่เป็นอาชญากรรมตามนัยกฎหมาย โดยนัยนี้ซัทเธอร์แลนด์ จึงเสนอแนะให้ถือเอา “ความเสียหายทางสังคม” เป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่า พฤติกรรมใดจะนับว่าเป็นอาชญากรรมหรือไม่ แทนที่จะใช้เกณฑ์กฎหมาย ดังที่เขาได้กล่าวไว้ว่า “การกระทำผิดกฎหมายจะเป็นอาชญากรรมมิใช่เหตุว่า พฤติกรรมนั้นกฎหมายบัญญัติว่าจะต้องรับโทษ แต่ควรเป็นเพราะพฤติกรรมนั้นน่าจะถูกลงโทษมากกว่า”

ในทำนองเดียวกันนี้ มีนักอาชญาวิทยาลหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า อาชญากรรมตามความหมายทางสังคมไว้ เช่น

บองเกอร์ (Bonger, 1969 : 23-25) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรมเป็นพฤติกรรมต่อต้านสังคม และได้ขยายความต่อไปอีกว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในกลุ่มของบุคคลที่รวมกันเป็นสังคม และเป็นกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมหรือผู้มีอำนาจในสังคม อันเป็นผลให้ผู้ประกอบอาชญากรรมต้องถูกลงโทษโดยกลุ่ม (หรือบางส่วนของกลุ่ม)

แพคเกอร์ (Packer, 1972 อ้างถึงใน นวลจันทร์ หัคนชัยกุล, 2541 : 33) ได้อธิบายความหมายของอาชญากรรมว่า การที่จะถือว่าจะอะไรเป็นอาชญากรรมนั้น สังคมเป็นผู้กำหนด ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับที่สังคมกำหนดว่าจะอะไรถูก อะไรผิด ด้วยเหตุผลเดียวกัน สิ่งที่ถูกพิจารณาว่าเป็นอาชญากรรม ในอีกสังคมหนึ่ง อาจไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นอาชญากรรม ในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้

โดยสรุป อาชญากรรมตามความหมายทางกฎหมายนั้น พฤติกรรมที่จะเป็นอาชญากรรมต้องมีกฎหมายอาญาห้ามและมีบทลงโทษไว้ แต่อาชญากรรมตามความหมายทางสังคมนั้น พฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมต้องมีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม สิ่งใดที่คนส่วนมากเชื่อและยอมรับสิ่งนั้นจะเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการกระทำของบุคคล กฎเกณฑ์อันนี้อาจไม่ใช่กฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

2. ประเภทของอาชญากรรม

การจัดประเภทของอาชญากรรมนับเป็นประเด็นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการศึกษาเจาะลึกในแต่ละประเภทของปรากฏการณ์อาชญากรรม ในการจำแนกประเภทของอาชญากรรม มีหลักสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ หลักกฎหมาย หลักปัจเจกบุคคล และหลักสังคม (ชัณฉพ รุบำรุง, 2527 : 121)

การจำแนกประเภทของอาชญากรรมโดยอาศัยหลักกฎหมายนั้น ยังแบ่งออกเป็น ความผิดต่อบุคคลหรืออาชญากรรมต่อบุคคล เรียกว่า crime against persons ได้แก่ ฆาตกรรม กระทำชำเราทำร้ายร่างกาย เป็นต้น และความผิดต่อทรัพย์สินหรืออาชญากรรมต่อทรัพย์สิน เรียกว่า crime against properties ได้แก่ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ เป็นต้น (สุดสงวน สุธีธร, 2529 : 32)

ในทำนองเดียวกันนี้ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531 : 5-6) ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรมโดยอาศัยหลักกฎหมายไว้ 5 ประเภท ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาประเภทของอาชญากรรมพื้นฐานตามแนวคิดของประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ มาทำการศึกษาคั้งนี้

2.1 อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย หมายความว่า อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศีลธรรมจรรยาของบุคคล ที่เรียกว่า อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหายก็เพราะผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเป็นบุคคลเดียวกัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน การค้าประเวณี เป็นต้น

2.2 อาชญากรรมพื้นฐาน หมายความว่า อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย และหรือชีวิตของบุคคลอื่น ตัวอย่างของอาชญากรรมพื้นฐาน เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น อาชญากรรมพื้นฐานเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นแรกเริ่มเมื่อมีสังคมของมนุษย์และเป็นอาชญากรรมที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในทุกสังคม อาชญากรรมประเภทนี้อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ชนิด คือ ที่ใช้กำลังรุนแรงและไม่ใช้กำลังรุนแรง และยังใช้กำลังรุนแรงมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นที่ละเอือนขวัญ ทำให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัว หรือรู้สึกว่าเป็นภัยอันตรายต่อสังคมมากขึ้น กล่าวโดยทั่วไปแล้ว อาชญากรรมประเภทนี้จะปรากฏอยู่ทั่วไปในทุกสังคม จะแตกต่างกันเพียงความถี่และความรุนแรงเท่านั้น สำหรับอาชญากรรมที่ก่ออาชญากรรมนั้นจะมีทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นการเฉพาะราย เช่น กลุ่มโจรกรรมที่ทำเป็นอาชีพหรือผู้ยากไร้ที่ทำเพราะความหิวโหย เป็นต้น

2.3 อาชญากรรมองค์การ หมายความว่า อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์การ โดยจัดการวางแผนและดำเนินงาน

เพื่อไปประกอบธุรกิจมีลักษณะต่างๆ เช่น การค้าหญิงโดยบังคับค้าประเวณี การค้าสินค้าหนีภาษี

2.4 อาชญากรรมคอกปขาว หมายความว่า อาชญากรรมซึ่งผู้กระทำให้เป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่ว่าในราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางไม่ชอบ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น สมุหบัญชีทำการยกยอกเงินในความรับผิดชอบของตนเอง ข้าราชการรับเงินค่าคอมมิชชั่นจากการประมูลก่อสร้างสถานที่

2.5 อาชญากรรมพิเศษ หมายความว่า อาชญากรรมที่มีลักษณะแตกต่างไปจากประเภทอาชญากรรมทั้ง 4 ประเภท ที่กล่าวมาแล้วแต่อาชญากรรมเหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและพาณิชย์ การก่อการร้าย และอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ทฤษฎีสาเหตุการเกิดอาชญากรรม

กระบวนการค้นหาความรู้สาเหตุการเกิดอาชญากรรมได้ดำเนินการมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่มียุทธวิธีใดทฤษฎีหนึ่งที่จะอธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรมที่ชัดเจนและแม่นยำได้ เพราะการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำความผิดนั้น มักจะเกิดจากหลายสาเหตุแทรกซ้อนกันอยู่ (โสภา ขนิลมันน์, 2537 : 5) ทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้อธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีทางชีววิทยา ทฤษฎีทางจิตวิทยา และทฤษฎีทางสังคมวิทยา (วาสุณี ภูริสินสิทธิ์, 2531 : 60)

การศึกษาวิจัยเรื่องอาชญากรรมพื้นฐานในอำเภอหนองจิกครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความกดดันทางสังคม (Strain Theory)

เคอร์ไลม์ (Durkheim, 1933 อ้างถึงใน Vold and Bernard, 1986 : 145-152)

ได้อธิบายสาเหตุการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมของประชาชนในสังคมไว้ว่า ระเบียบของสังคมเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดอาชญากรรม หากสังคมไม่มีระเบียบซึ่งหมายถึงการที่บุคคลในสังคมไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ หรือไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคมที่เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไป และเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น จะทำให้เกิดการผิดปกตินั้นในสังคมและเกิดอาชญากรรมขึ้น เคอร์ไลม์ เรียกสภาพสังคมเช่นนี้ว่าสภาพไร้บรรทัดฐาน (anomie) เคอร์ไลม์ แบ่งสังคมออกเป็น 2 แบบ คือ แบบจักรกลหรือแบบดั้งเดิม (mechanical

society) และแบบอินทรีย์หรือสังคมสมัยใหม่ (organic society) สังคมแบบดั้งเดิมนั้น แต่ละสังคมจะประกอบด้วยชุมชน ซึ่งแบ่งแยกออกจากกันเป็นกลุ่ม แต่ละชุมชนจะมีลักษณะ สังคมแบบพึ่งพาตนเองและบุคคลแต่ละชุมชนจะยึดถือค่านิยมแบบเดียวกัน มีลักษณะและ ความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ทั้งด้านการหาเลี้ยงชีพและความเชื่อถือ ซึ่งเดอริโคม เรียกว่า มโนธรรมสำนึก (collective conscience) สภาพสังคมดั้งเดิมจะสามารถต่อต้านพฤติกรรม เบี่ยงเบนซึ่งมีอยู่หลากหลายของประชาชนในสังคมได้ แต่เมื่อสังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป เป็นสังคมอินทรีย์หรือสังคมสมัยใหม่ ซึ่งหมายถึงสังคมที่มีการแบ่งงานกันอย่างชัดเจน กฎหมายจะทำหน้าที่รักษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคมทั้งระบบ และเมื่อ สังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว กฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่ จะไม่เพียงพอหรือไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นเหตุให้สังคมไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้ เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยอาชญากรรมจะเกิดขึ้นมากในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ การตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในรูปทรัพย์สิน หรือความสะดวกจะลดน้อยลง แต่ความต้องการของบุคคลไม่ได้ลดลงตามไปด้วยจึงเกิด ภาวะไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับการตอบสนอง ทำให้เกิดปรากฏการณ์สภาพ ไร้บรรทัดฐานและในทางตรงกันข้ามเมื่อภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว การตอบสนอง ต่อความต้องการของบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาพความเป็นอยู่จะเปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุให้มนุษย์มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยปราศจากการควบคุมของกฎระเบียบ สังคมทำให้เกิดภาวะความไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับการตอบสนอง และนำไปสู่ ภาวะสภาพไร้บรรทัดฐานเช่นกัน

เมธอร์ตัน (Merton, 1968 : 186) ได้นำแนวความคิดของเดอริโคม เกี่ยวกับสภาพ ไร้บรรทัดฐานมาอธิบายลักษณะการปรับตัวของบุคคลในแบบต่างๆ ที่มีต่อโครงสร้าง ทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร คือ

1. จุดหมายปลายทาง (cultural goals) โดยเน้นหรือย้ำความสำเร็จทางวัตถุ เป็นจุดหมายปลายทาง และเป็นความถูกต้องที่สมาชิกในสังคมต้องดิ้นรนให้บรรลุความสำเร็จในชีวิต ซึ่งจะวัดจากทรัพย์สินและอำนาจอื่นๆ บุคคลจะถูกสอนให้ดิ้นรน ต่อสู้เพื่อ ทัศนคติตนเอง โดยสังคมหยิบยื่นความหวังว่าทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าเท่าเทียมกัน

2. วิธีการต่างๆ ที่จะนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จหรือที่สังคมยอมรับ (Institutionalized means) บุคคลต้องปฏิบัติตามคุณธรรมต่างๆ ในสังคม เช่น ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง การควบคุมตนเอง การเคารพผู้อื่น ฯลฯ

หากตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้ ทำงานประสานกันก็จะเป็นที่ยอมรับของสังคม แต่หากมีการเน้นตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง บุคคลก็จะมีการปรับตัวจะทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะประพฤตินิดระเบียบหรือผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่นๆ ดังปรากฏในแผนภาพ 1

แผนภาพ 1 รูปแบบวิธีการปรับตัวของบุคคล

วิธีการปรับพฤติกรรม (mode of adaptation)	จุดหมายปลายทาง (cultural goals)	วิธีการจะนำไปสู่ความสำเร็จ (Institutionalized means)
1. ปฏิบัติตาม (conformity)	+	+
2. แหวกแนว (innovation)	+	-
3. เจ้าระเบียบพิธี (ritualism)	-	+
4. หนีโลก (retreatism)	-	-
5. ต่อต้าน (rebellion)	±	±

ที่มา : Merton, 1968 : 194 + หมายถึง ขอมรับปฏิบัติตาม (acceptance)

- หมายถึง ปฏิเสธไม่ยอมรับ (rejection)

± หมายถึง ปฏิเสธไม่ยอมรับเป้าหมายหรือวิถีทาง

และหาสิ่งใหม่เข้ามาทดแทน (substitution) แต่ละรูปแบบมีคำอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. ปฏิบัติตาม (conformity) เป็นการปรับตัวตามสังคมไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนเพราะบุคคลยอมรับจุดหมายปลายทาง และปฏิบัติตามวิธีการที่สังคมยอมรับ เนื่องจากเห็นว่าสิ่งที่เป็นอยู่ในสังคมมีความเหมาะสมดีแล้วจึงปฏิบัติตาม

2. แหวกแนว (innovation) เป็นแบบการปรับตัวที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นปัญหาสังคม โดยบุคคลต้องการความสำเร็จ แต่ไม่ต้องการทำตามวิถีทางที่สังคมกำหนดให้ ตรงกันข้ามบุคคลจะแสดงวิธีการใดๆ เพื่อความสำเร็จของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงว่าจะผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือไม่ เช่น ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฆ่าเจ้าทรัพย์ เป็นต้น

3. เจ้าระเบียบพิธี (ritualism) การปรับตัวของบุคคลประเภทนี้ตรงกันข้ามกับพวกแหวกแนว คือ พวกเจ้าระเบียบวิธีจะละทิ้งจุดหมายแห่งความสำเร็จ แต่กลับยึดมั่นในบรรทัดฐานของสถาบันและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด

4. พวกหนีโลก (retreatism) พวกหนีโลกนี้เดิมเป็นพวกปฏิบัติตาม ต่อมาประสบความลำบากใจและความวุ่นวายใจ เกิดความพ่ายแพ้ในชีวิตจึงหนีสังคม ละจุดหมายและวิธีการที่ตนยึดมั่น กลายเป็นพวก "ถอยหลังเข้าคลอง" บางคนหนีโลก โดยหันเข้าเสพของมีนเมา บางคนเป็นโรคจิต อยู่ในโลกของเขาเองเท่านั้น

5. พวกทำทลาย (rebellion) เป็นแบบพฤติกรรมที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการปฏิบัติหรือจุดหมายปลายทางที่สังคมยอมรับ พวกนี้ไม่เห็นด้วยกับการแข่งขันในเรื่องทรัพย์สินและไม่พอใจในโครงสร้างทางสังคมที่เขาเห็นว่าไม่ยุติธรรม โดยจะคิดสร้างวิธีการและจุดหมายเป็นอุดมคติขึ้นมาใหม่ ซึ่งตรงกันข้ามกับที่สังคมกำหนดไว้ มุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและวางระเบียบใหม่ให้สังคมปฏิบัติ เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน จึงมักมีความคิดและการกระทำแปลกๆ พวกทำทลายนี้มีทั้งในหมู่นักเรียนต่ำ และในหมู่นักที่มีการศึกษาสูงที่ถือว่าเป็นพวกปัญญาชน (intellectual) เช่น นักกฎหมาย นักเขียน นักวิชาการ ศิลปิน พระ ที่มีความคิดก้าวหน้า

รูปแบบการปรับตัวของเมอร์ตัน ดังกล่าวนานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นทฤษฎีจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล อาชญากรรมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยึดวิธีการปรับตัวแบบแหวกแนว กล่าวคือ ยึดวิธีการกระทำผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของตัวเอง

โคเฮน (Cohen, 1958) ได้นำสมมติฐานของทฤษฎีที่เน้นความกดดันทางสังคมที่เกิดขึ้นกับชนชั้นบางกลุ่มของสังคม มาพัฒนาเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการของ (Subculture Theory) โดยอธิบายว่าวัฒนธรรมรองเกิดจากความกดดันที่เกิดขึ้นกับบุคคล ซึ่งมีปัญหามาจากโครงสร้างทางสังคม กล่าวคือ ชนชั้นทำงาน (working class) เกิดความขัดแย้งทางจิตใจเพราะความสามารถและโอกาสของตนด้อยกว่าชนชั้นกลาง ทำให้มีความรู้สึกสูญเสียสถานภาพ (status deprivation) และนำไปสู่ความผิดหวังทางสถานภาพ (status frustration) เมื่อเป็นเช่นนี้พวกเขาจึงตอบโต้ปรากฏการณ์ทางสังคมโดยการรวมตัวกันและสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมหลักของสังคม การสร้างวัฒนธรรมรองขึ้นมาเช่นนี้อาจทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากค่านิยมของส่วนรวมหรือของชนชั้นกลาง พฤติกรรมอาชญากรรมจึงเกิดขึ้น

ดังนั้น การศึกษาอาชญากรรมพื้นฐานในอำเภอหนองจิกในครั้งนี้จะนำระดับการศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย ของผู้ต้องโทษหรือเคยต้องโทษ หรือเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาว่ามีความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม มาเป็นตัวแปรในการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้ต้องโทษหรือเคยต้องโทษ หรือเด็กและเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ามี

ความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ

2. แนวคิดกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทาร์ต (Tarde อ้างถึงใน ฮัตถณพ ชูบำรุง, 2527 : 95) ได้นำเสนอในรูปแบบของ "กฎของการลอกเลียนแบบ" (Laws of Imitations) ซึ่งมีข้อสังเกต 3 ประการ กล่าวคือ

1. คนเรามีแนวโน้มที่จะเลียนแบบแฟชั่นและประเพณีของบุคคลอื่น ตามปกติกลุ่มชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องแฟชั่นและประเพณีอย่างช้าๆ
2. ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าจะเลียนแบบผู้ที่มีฐานะสูงกว่า มีอาชญากรรมหลายชนิดที่เกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นสูง และแพร่ไปในหมู่ชนชั้นต่ำโดยการเลียนแบบ
3. คนเราจะเลียนแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ถ้าหากว่าพฤติกรรมแบบเก่า ๆ หลากๆ แบบเกิดการขัดแย้งกัน

ทาร์ต เชื่อว่า การเลียนแบบเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง และการเลียนแบบบางอย่างทำให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งอาชญากรรมจะแพร่ออกไปในลักษณะเดียวกับการแพร่ของแฟชั่น

ซีทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1947 อ้างถึงใน George F. Cole, 1986 : 45) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากรรมไว้ในหนังสือ หลักอาชญาวิทยา (Principles of Criminology) ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัว หรือกับใครก็ตามที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน วิธีการเรียนรู้ พฤติกรรมอาชญากรรมจะเหมือนกับวิธีการเรียนรู้พฤติกรรมปกติ พฤติกรรมอาชญากรรมจะเกิดขึ้น ถ้ามีใจโอนเอียงที่จะมีพฤติกรรมละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย

กระบวนการเป็นอาชญากร สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมทางอาชญากรรมสามารถเรียนรู้กันได้
2. การเรียนรู้นั้นสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่น โดยกระบวนการติดต่อสื่อสาร ทั้งด้านภาษาและท่าทาง
3. หลักการสำคัญในส่วนของ การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลที่สนิทสนมใกล้ชิดกัน
4. การเรียนรู้พฤติกรรมทางอาชญากรรม จะประกอบด้วย (1) เทคนิคในการกระทำความผิด ซึ่งบางครั้งก็สลับซับซ้อนแต่บางครั้งก็ง่าย (2) ทิศทางเฉพาะของแรงกระตุ้นแรงผลักดัน การใช้เหตุผล ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับการกระทำความผิด

5. ทิศทางเฉพาะของแรงกระตุ้นและแรงผลักดัน จะถูกเรียนรู้จากการทำให้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย ในบางสังคมบุคคลอยู่ในกลุ่มปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่บุคคลอื่นอยู่ในกลุ่มบุคคลที่ละเมิดกฎหมาย

6. หลักการสำคัญของ การคบหาสมาคมกับบุคคลที่แตกต่างกัน คือ บุคคลที่เป็นผู้กระทำผิดนั้น มีแนวโน้มที่จะเชื่อการละเมิดกฎหมายมากกว่าการไม่ละเมิดกฎหมาย

7. การคบหาสมาคมกับบุคคลที่แตกต่างกัน อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ ระยะเวลาการให้ความสำคัญ ความเข้มข้น ซึ่งหมายความว่าลักษณะของความแตกต่างกันของการคบหาสมาคม ระหว่างพฤติกรรมอาชญากรและพฤติกรรมต่อต้านอาชญากร

8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรนั้น จะประกอบด้วยกลไกต่างๆ เช่นเดียวกับกระบวนการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ

9. การมีพฤติกรรมทางอาชญากร เป็นกรแสดงถึงความต้องการและค่านิยมต่างๆ ไป ไม่สามารถอธิบายกับพฤติกรรมปกติที่มีความต้องการเหมือนกันได้

กล่าวโดยสรุปแนวคิดกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ปรากฏการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการเลียนแบบ การเรียนรู้โดยเชื่อว่าพฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นสามารถเรียนรู้กันได้ ในการศึกษาอาชญากรรมพื้นฐานในอำเภอหนองจิก จะนำรูปแบบการเรียนรู้หรือเลียนแบบจากครอบครัวและประสบการณ์ในวัยเรียนของผู้ต้องโทษหรือเคยต้องโทษหรือเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาว่ามีความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ มาศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการก่ออาชญากรรมของผู้ต้องโทษหรือเคยต้องโทษหรือเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาว่ามีความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

1. ความหมายของการป้องกันอาชญากรรม

ซัทเธอร์แลนด์และเครซี่ (Sutherland and Cressey, 1974 : 84) และเรคเลส (Reckless, 1967 : 24) ได้ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมไว้ว่าเป็นความพยายามที่จะสกัดกั้นส่วนหน้ามิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในขณะที่การแก้ไข หมายถึง การลดกระทำผิดซ้ำสอง

ชาย เสวีกุล (2506 : อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2541 : 40) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมสรุปว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นการป้องกันมิให้มีการ

ละเมิดต่อกฎหมายที่ทำลายความปลอดภัยของสังคม ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อให้บุคคลมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินรวมทั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุร้าย อันเป็นเหตุให้สมาชิกของสังคมเสียหาย หรือได้รับบาดเจ็บ ไม่ว่าด้วยเจตนา ประมาท หรือความไม่รู้จักตาม

กรมตำรวจ กองบัญชาการตำรวจนครบาล (2530ก) ได้ให้ความหมายของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมว่า หมายถึง การใช้มาตรการและวิธีการต่างๆ ที่จะไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยจำแนกออกเป็นการกำจัดต้นเหตุการระจัดความปรารถนาที่จะกระทำความผิด และการขจัดช่วงโอกาสที่จะกระทำความผิด ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เอกชน และประชาชน ในการร่วมมือกัน

โดยสรุปแล้ว การป้องกันอาชญากรรมเป็นการหาทางมิให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

การศึกษาเพื่อหาสาเหตุและการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้เริ่มพัฒนา มาตั้งแต่คริสศตวรรษที่ 18 โดยสำนักคลาสสิก (Classical School) ได้เสนอแนวคิด ในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีการระบุให้แน่ชัดว่าพฤติกรรมใดเป็นอาชญากรรม และมีโทษสถานใด บทกำหนดโทษของกฎหมายอาญา จะทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด โดยถือว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรม เนื่องจากผู้ที่ละเมิด บทบัญญัติ จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายระบุไว้อย่างเท่าเทียมกัน และเป็นสัดส่วนกับการกระทำความผิดจนกระทั่งในช่วงคริสศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสศตวรรษที่ 20 ได้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษาปัญหาอาชญากรรม เรียกว่า ปรัชญาวิทยาศาสตร์ทางอาชญาวิทยา โดยสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมีความเชื่อว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ อย่างเป็นหนึ่งของสังคมจะต้องมีสาเหตุ เมื่อทราบถึงสาเหตุแล้วก็ย่อมสามารถแก้ไขได้ การป้องกันอาชญากรรมจะต้องป้องกันที่สาเหตุ ไม่ใช่โดยการออกกฎหมายและการลงโทษ ดังนั้น ผู้ที่กระทำความผิดจะต้องได้รับการอบรมแก้ไข เพื่อให้เขาสามารถปรับตัวเข้ากับบรรทัดฐานทางสังคมและกฎเกณฑ์ของกฎหมายได้ (โกรตุร์ เกชมสันต์, 2539 : 1-2)

การป้องกันอาชญากรรมจึงต้องมีการวางรากฐานโดยนักปรัชญาที่เฉียบฉลาด พร้อมด้วยคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม ต้องอาศัยผู้รักษาและตีความกฎหมายที่เที่ยงตรง ต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณงามความดีในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญ และให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ การป้องกันอาชญากรรม

จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมปรับปรุงการศึกษาให้สมบูรณ์ขึ้น (Beccaria, 1963 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนัยกุล, 2541 : 282)

แนวคิดและทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจะนำมาประกอบการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

พีล (Peel อ้างถึงในประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, 2526 : 8) ได้เน้นให้ บุคลากรตำรวจภายใต้บังคับบัญชาได้ตระหนักว่าการป้องกันอาชญากรรมคืองานหลัก ของกรมตำรวจและมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวนสอบสวน การจับกุมและการลงโทษ ผู้กระทำผิด ทศนะ ของ พีล ได้กลายเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดทฤษฎีบังคับใช้ กฎหมาย เพื่อป้องกันอาชญากรรม ซึ่งยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม ตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายก็คือการตรวจท้องที่ ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นกระดูกสันหลัง ของงานตำรวจ

สาระสำคัญของทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า การปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการ ยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมเพราะความเกรงกลัวการจับกุม ฉะนั้น ตำรวจ สายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบและรถวิหิตสายตรวจควรมีลักษณะเด่นชัดเห็นได้ง่ายเพื่อ เป็นการข่มขวัญ ยับยั้งอาชญากร นอกจากนั้นการตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจอยู่ทั่วไปทุกแห่งหน

ยุทธวิธีหลักในการป้องกันอาชญากรรมตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย คือ การตรวจท้องที่ การปรากฏตัวของตำรวจ และเข้าระงับยับยั้งอาชญากรรมเมื่อมีเหตุเกิดขึ้น องค์ประกอบหลักของยุทธวิธีคือ กำลังตำรวจ อาวุธ เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ เขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบในการตรวจ การระดมกำลังรวมตัวกันอย่างเร่งด่วนในกรณีมีเหตุพิเศษ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, 2526 : 10)

ชาย เสวีกุล (2514 : 126) กล่าวว่า แนวคิดการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกัน อาชญากรรม ควรมุ่งเน้นที่หน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจ นั่นคือ ตำรวจต้องตระหนักว่า การป้องกันอาชญากรรม คืองานหลักของตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความสำคัญยิ่งต่อ การสืบสวนสอบสวน การจับกุม และการลงโทษผู้กระทำผิด ตำรวจจึงเป็นสัญลักษณ์แห่ง กฎหมายและความสงบเรียบร้อย บทบาทของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมนั้น มีความสำคัญเท่าๆ กับ หรือมากกว่าหน้าที่ในด้านการปราบปรามเพราะการป้องกัน อาชญากรรมนั้น เป็นการสงวนชีวิตเลือดเนื้อและทรัพย์สินของประชาชนมิให้เสียหาย ส่วนการปราบปรามนั้นเริ่มขึ้นเมื่อความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นเพียงการช่วยไว้

ความเสียหายนั้นบรรเทาเบาบางลงเท่านั้น ฉะนั้น ตำรวจจึงมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม หรือการกระทำผิดต่างๆ มิให้เกิดขึ้นอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

อ็ดมณฑ พูบำรุง (2527 : 89) กล่าวว่า บทบาทเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมกับการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความสัมพันธ์กัน อาชญากรรม เกิดขึ้นมากเพราะขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ปลปล่อยให้ผู้กระทำผิดมากมาย ลอยนวลอยู่ได้โดยปราศจากการลงโทษ ฉะนั้นการแก้ปัญหาเรื่องนี้จึงต้องให้ตำรวจ บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกวาดขัน การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกวาดขันเท่านั้น ที่จะลดปัญหาอาชญากรรมได้

กล่าวโดยสรุปตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายนั้น การปรากฏตัวของตำรวจ และการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชน และการบังคับใช้กฎหมายอย่าง เข้มงวด จะช่วยป้องกันอาชญากรรมสามารถลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่ตั้งใจจะละเมิด กฎหมายได้

2.2 แนวคิดและทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Communities Relation Approach)

แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ มีรากฐานมาจากแนวความคิดและผลการวิจัยของ นักอาชญาวิทยาจากสหรัฐอเมริกา หรือสำนักนิเวศวิทยาอาชญากรรม (The Ecological School of Criminology) โดยการนำของ พาร์ค (Park) ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านความคิดเกี่ยวกับ ความสำคัญของชุมชนจาก 3 แนวทาง คือ 1) แนวความคิดของ ดาร์วิน (Darwin) เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยระหว่างสัตว์และพืช 2) ข้อเขียนของซิมเมล (Simmel) ว่าด้วยคุณลักษณะ ด้านเวลาและสถานที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม และ 3) ทฤษฎีของ เดอร์ไคม์ ที่กล่าวถึงความหนาแน่นของประชากรอันเป็นปัจจัยที่เกิดจากความกดดันทางสังคมและการแบ่งงาน กันทำ

สาระสำคัญของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรม ก็คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือ ละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุมและสังเกตตรวจตราโดยไม่ล่วงล้ำสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุน ส่งเสริม ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ทั้งของตนเองและของบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อาจกล่าวอย่างสั้นๆ ว่า "เป็นวิธีการที่ใช้ประชาชนเป็นแกนนำ" ตำรวจจะมีบทบาทเป็น ฝ่ายวางแผน สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมจะไม่มีสภาพ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป (Park, 1952 อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, 2526 : 11-16)

แนวความคิดทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมตามที่กล่าวมานี้ หากตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่โดยลำพังแล้ว ย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จน้อยมาก ทุกคนในสังคมจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางแก้ไขให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมจึงมีความสำคัญยิ่ง ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนและประสิทธิผลในการป้องกันอาชญากรรม (กรมตำรวจ สำนักงานแผนและงบประมาณ, 2537 : 4-5)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในท้องที่ ตำบล หมู่บ้าน และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงนับว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือให้การป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งสรุปได้ว่า "กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน มีอำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรตามสมควร ถ้าความทุกข์เกิดขึ้นแก่ราษฎรในหมู่บ้านหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านรู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นคุณหรือโทษแก่ทางราชการเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องแจ้งเหตุให้พนักงานฝ่ายปกครองทราบ ถ้าเกิดเหตุจลาจล ฆ่ากันตาย ปล้นทรัพย์หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในท้องที่หมู่บ้านของตนจะต้องเรียกลูกบ้านของตนหรือหมู่บ้านใกล้เคียงที่อาจช่วยได้ ออกต่อสู้ติดตามจับคนร้าย และหากกำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นลูกบ้านของตนคนใด ทะเลาะวิวาท แสดงความอหามาศมาดร้ายผู้อื่น หรือเป็นคนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจที่จะเรียกลูกบ้านมาสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือน" (กรมการปกครอง, 2537 : 13-20)

จากแนวคิดทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ที่เน้นถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย และการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม นั้นผู้วิจัยจะได้นำบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันอาชญากรรม และบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรอิสระเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะสรุปตามตัวแปรอิสระ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษา

การศึกษามีส่วนเสริมสร้างลักษณะนิสัยและพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เพื่อให้สามารถปรับปรุงตนเองเข้ากับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม บุคคลที่มีการศึกษาน้อยย่อมมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ระดับการศึกษาของบุคคลจึงมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพการงาน มีงานวิจัยภายในประเทศที่ได้ศึกษาผู้ต้องโทษที่ถูกขังอยู่ในเรือนจำ พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย มีแนวโน้มที่จะกระทำผิด โดยผู้กระทำผิดครั้งแรกและผู้กระทำผิดซ้ำ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำคือ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่าการที่เขาได้รับการศึกษาค่ำ จึงทำให้ไม่มีความรู้ความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวและจากการศึกษาคำนี้เองทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ ถูกชักจูงได้ง่าย โอกาสที่จะกระทำผิดหรือประกอบอาชญากรรมจึงมีสูง (สุวิทย์ รุ่งวิสัย และคณะ, 2520 ; โสภ ฐพิกุลชัย, 2524 ; สุรินทร์ ชาวศรีทอง, 2529 และนวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2532) นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยของต่างประเทศที่สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยยืนยันว่า ผู้ที่มีการศึกษาค่ำจะประกอบอาชญากรรมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง เช่น โคเฮน (Cohen, 1958) กล่าวถึงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไว้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มเกิดจากการที่เด็กได้รับการศึกษาน้อย หรือไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเลย สอดคล้องกับเชฟเฟอร์และโฟลด์ (Schafer and Folk 1967, อ้างถึงใน โสภ ฐพิกุลชัย, 2537 : 31) ที่กล่าวไว้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากความบกพร่องด้านการศึกษา โดยเฉพาะการที่ไม่สามารถช่วยปรับพฤติกรรมของเด็กที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากบ้านหรือชุมชนเกี่ยวกับการกระทำผิดนั้น

2. รายได้

รายได้ของบุคคลสัมพันธ์กับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น การที่ประชาชนมีมากขึ้น แต่ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี เกิดปัญหาการว่างงาน รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ การมีรายได้ต่ำแต่ต้องรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัวหลายคน ความจำเป็นต้องหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งหันมาประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต อาชญากรรมที่มีสาเหตุมาจากความยากจนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (โสภ ฐพิกุลชัย, 2524 ; ธานี โรจนาลักษณ์, 2525 ; นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2532 และ

สุรินทร์ ชาวศรีทอง, 2539) อย่างไรก็ตามการมีรายได้ต่ำ มิได้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพียงอย่างเดียว จะต้องมียปัจจัยอื่นประกอบด้วย เพราะคนมีฐานะการเงินดีมีงานทำแต่ยังประกอบอาชญากรรมก็มีอยู่มาก (โสภณ ขปิลมันน์, 2537 : 24)

3. ที่อยู่อาศัย

การศึกษาถึงสภาพที่อยู่อาศัยจะทำให้ทราบถึงภาวะต่างๆ ในท้องถิ่นที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นสูง ซึ่งพอจะอนุมานได้ว่า ภาวะเหล่านั้นเป็นสาเหตุหนึ่งของอาชญากรรม มีงานวิจัยภายในประเทศไทยที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของที่อยู่อาศัยกับการเกิดขึ้นของอาชญากรรม พบว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเมือง ส่วนมากจะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ส่วนอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชนบทส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย โดยอาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นตามความหนาแน่นของประชากร ที่ใดประชากรหนาแน่นน้อย อาชญากรรมก็มีน้อยและอาชญากรรมในเขตเมืองจะสูงกว่าแถบชานเมือง พื้นที่ใดที่มีสภาพความเป็นเมืองจะมีคดีสูงกว่าพื้นที่ที่มีสภาพเป็นชนบท ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของชุมชนหรือเมืองใหญ่ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยตึกรวมบ้านช่อง ตรอกซอกซอย ตลาดที่ประกอบกิจการค้ามากมายนั้น เป็นแหล่งเพาะเชื้ออาชญากรรมได้มากกว่าในชุมชนชนบท เพราะองค์การทางสังคมซึ่งทำหน้าที่รักษากฎหมายปฏิบัติงานไม่ค่อยได้ผล (โสภณ ชูพิกุลชัย, 2524 ; ญาณพล ยิ่งยิม, 2525 ; เสวิน ปุณณะหิตานนท์, 2527 และ เขียมจิต ดวงอุไร, 2532) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของต่างประเทศซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของที่อยู่อาศัยกับสภาพอาชญากรรมที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทย เช่น งานของพาร์ค (Park) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมของนครชิคาโก สหรัฐอเมริกา ผลตามกับแนวความคิดของเบอร์เกส (Burgess) เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์กลางเมือง พบว่า อาชญากรรมมักมีสถิติสูงมากในบริเวณใจกลางของมหานครชิคาโก ซึ่งเป็นย่านธุรกิจกับย่านที่อยู่อาศัยชั่วคราว ปัญหาอาชญากรรมจะลดลงทุกขณะเมื่อถอยห่างจากใจกลางเมืองออกไป (Michealson, 1976 อ้างถึงใน ชนะทิต แก้วอัมพร, 2538 : 23) ในทำนองเดียวกัน ทัทและอิงแลนด์ (Tait and England, 1964 อ้างถึงใน ชันดณพ ชูบำรุง, 2527 : 22) ได้กำหนดลักษณะสถานภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรม คือ ละแวกบ้านที่ยากจน ย่านที่เป็นสลัม แหล่งที่ถูกตัดขาดจากสังคม ที่ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน และมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เขตที่อยู่กันหนาแน่นและขาดความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว เขตยากจนหรือเขตสลัมที่มีชนกลุ่มน้อยอยู่เพียงกลุ่มเดียว เขตที่มีสถานบริการที่ผิดกฎหมาย มีโสเภณีและการพนัน เขตชนบทเสื่อมโทรมซึ่งเป็นที่หลบซ่อนจากพวกแก๊ง (gang) ในเมือง

4. ครอบครัว

การศึกษาถึงสภาพครอบครัวกับอาชญากรรม ส่วนใหญ่ได้พุ่งเป้าไปที่ครอบครัวที่มีความบกพร่องมากกว่าครอบครัวที่มีความสุขสมบูรณ์ Glueck (Glueck and Glueck, 1950 : 115) ได้ให้ความหมายของครอบครัวที่บกพร่องไว้ว่า หมายถึง การขาดความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เด็กขาดผู้อบรมและให้คำแนะนำ เด็กไม่รู้จักรใช้เวลาว่างขาดสันติภาพ และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัว ในขณะที่ โกลาซปิลมันน์ (2537 : 27-28) กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีมาตรฐานศีลธรรมเสื่อมได้รับการเลี้ยงดูมาท่ามกลางสิ่งเลวร้ายทั้งหมด จากบิดามารดา เช่น บิดา มารดา ติดสุรา ติดเหล้า ยาเสพติด เด็กจะเรียนรู้และเคยชินกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ในที่สุดก็จะประพฤติตนตามกลายเป็นการกระทำความผิด มีงานวิจัยภายในประเทศไทย ซึ่งสนับสนุนว่าครอบครัวที่บกพร่องเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น อรัญ สุวรรณบุปผา (2515) ได้ศึกษาวิจัย ผลของโทษจำคุกที่มีต่อบุตรผู้ต้องขังในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในบรรดาเด็กที่กระทำผิด และบิดามารดาเคยมีประวัติต้องโทษจำคุก มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของอาชญากร เด็กกระทำผิดที่มีปัญหาภายในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาบ้านแตกอันเกิดจากการหย่าร้างหรือการแยกกันอยู่ระหว่างบิดามารดา ซึ่งมีว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะอนุกรรมการการวางแผนพัฒนาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและสวัสดิการสังคม สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2524) ที่ได้ศึกษาปริมาณและสาเหตุของการกระทำผิดความผิดซ้ำ พบว่าการกระทำผิดซ้ำ โดยทั่วไปเกิดขึ้นจากสาเหตุทางด้านสังคมเป็นหลัก อันได้แก่ การขาดความรักความอบอุ่นในวัยเด็กก่อให้เกิดปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจกลายเป็นผู้มีความคับแค้นใจ มองโลกในแง่ร้าย โอกาสที่จะกระทำผิดมีอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีโอกาสอันเหมาะสมจะกระทำ ความผิดทันที รวมทั้งงานวิจัยของโกลาซปิลมันน์ และคณะ (2531) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของครอบครัวไทยที่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับความอยู่รอดของตนแล้วครอบครัวส่วนใหญ่มีนิสัยที่แสดงให้เห็นถึงความเห็นแก่ตัว มองโลกในแง่ร้าย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การกระทำผิด นอกจากนี้แล้วมีงานวิจัยของต่างประเทศที่ได้สนับสนุนว่า สภาพของครอบครัวที่บกพร่องเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น งานวิจัยของ ฮาร์โลว์ (Harlow, 1958) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการต้องการความรัก ความอบอุ่นนั้น พบว่า เด็กในครอบครัวที่มีพ่อแม่มิมีความเข้าใจและให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ เมื่อเติบโตขึ้น

จะกลายเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นด้วยดี รู้จักตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผล ในทางตรงกันข้ามเด็กในครอบครัวที่ไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น หรือได้รับไม่เพียงพอ เมื่อโตขึ้นจะกลายเป็นบุคคลที่มีปัญหา กลายเป็นคนเจ็บ ซึม เก็บตัว มองโลกในแง่ร้าย ต่อต้านสังคม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อคนง่าย หรือถูกชักจูงได้ง่าย โอกาสกระทำผิดจึงมีมาก ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซีวิล เบอรัท (Cyril Burt อ้างถึงใน โสภา ขปิลมันน์, 2537 : 28) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวอาชญากร พบว่า ครอบครัวอาชญากรมีแนวโน้มที่สมาชิกในครอบครัวจะเป็นอาชญากรตามไปด้วย ในขณะที่ ชอร์ตและสตรอดเบค (Short and Strodtbeck, 1965 อ้างถึงใน โสภา ขปิลมันน์, 2537 : 5) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แก๊งค์วัยรุ่นในเมืองชิคาโก พบว่า บรรทัดฐานและค่านิยมของแก๊งค์เป็นสาเหตุทำให้กลุ่มวัยรุ่นกระทำผิด และสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กวัยรุ่นเข้าร่วมแก๊งค์คือ การที่เด็กมาจากครอบครัวบ้านแตกสาแหรกขาด พฤติกรรมที่แสดงจึงเป็นการกระทำเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดไป ในด้านสถานภาพการสมรสนั้น มีงานวิจัยของ นิพนธ์ คันธเสวี และคณะ (2535) ที่ได้วิจัยเรื่องอาชญากรรมในภาคใต้ ศึกษาเรื่อง การฆ่าคนตายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ไม่ใช่คนโสด แต่สมรสแล้ว และอยู่กับคู่สมรสขณะกระทำผิด ซึ่งแตกต่างจาก นัยวัฒน์ ณะเดิมชิต (2533) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจเลือกเป้าหมายและโอกาสในการประกอบอาชญากรรมของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ภูมิหลังของผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเป็นโสด ในขณะที่ เอกภพ อินทวิวัฒน์ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการก่ออาชญากรรมทางเพศ ศึกษาเฉพาะผู้ต้องขังคดีข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มีจำนวนบุตรที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูประมาณ 3 คน

5. ประสพการณ์ในวัยเรียน

ประสพการณ์ในวัยเรียนย่อมเป็นส่วนหนึ่งของรากฐานบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็ก ให้ไปสู่ชีวิตในวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์แม้ว่าโรงเรียนจะไม่มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันการกระทำผิดของเด็ก หรือการประกอบอาชญากรรม แต่โรงเรียนก็มีส่วนรับผิดชอบคล้ายครอบครัวในการที่จะอบรมสั่งสอน เสริมสร้างบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็ก และเยาวชนในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการเรียนและนันทนาการ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมานั้นจะมีอิทธิพลต่อกรกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

หรือจะมีส่วนในการช่วยป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ การที่โรงเรียนขาดความสนใจและเอาใจใส่เด็ก อันเป็นผลทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดศรัทธาครู โรงเรียนและขาดศรัทธาในตัวเอง ทำให้เด็กกลายเป็นคนไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม มีความรู้สึกที่เป็นลบต่อตนเอง อันเป็นสาเหตุทางอ้อมให้เด็กกระทำผิด (โสภา ขปิลมณีน, 2537 : 29) ซึ่งสอดคล้องกับ วาญณี ภูริสินสิทธิ์ (2531) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญอันหนึ่งของวัยรุ่น พวกเขาใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าที่อื่นๆ ดังนั้น ถ้าโรงเรียนและครูไม่สามารถทำให้เขารู้สึกพึงใจ ในตนเอง โอกาสที่วัยรุ่นจะออกไปหากการยอมรับและความพึงพอใจจากนอกระบบย่อมมีได้มาก มีการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดมีผลมาจากการเรียนอ่อน ปรับตัว เข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้ ครูไม่ให้ความสนใจดูแล ในขณะที่เชฟเฟอร์และโพล (Schafer and Polk, 1967 อ้างถึงในโสภา ขปิลมณีน, 2537 : 31) กล่าวว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เป็นผลส่วนหนึ่งจากประสบการณ์ทางลบในโรงเรียนในเรื่องความบกพร่องด้านการศึกษา โดยเฉพาะการที่ไม่สามารถช่วยปรับพฤติกรรมของเด็กที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากบ้านหรือชุมชนเกี่ยวกับการกระทำผิดนั้น ทางโรงเรียนไม่สามารถช่วยปรับพฤติกรรมให้ได้ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล (2540) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องกระบวนของยาเสพติดในหมู่เยาวชน พบว่า สาเหตุที่เยาวชนไม่ยอมไปโรงเรียน ได้แก่ เรียนไม่ทัน ไม่ชอบเรียน ครูดู มีปัญหากับเพื่อน และเพื่อนชวนหนี สิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมกระทำผิดได้ง่าย สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยผู้กระทำผิด มีโอกาส ได้เรียนรู้จากเพื่อนนักเรียนด้วยกันแล้วจึงชวนกันหนีเรียน ส่วนกระทำความผิดรุนแรงเพียงใดขึ้นอยู่กับความถี่และระยะเวลาในการสมาคมกัน

6. การรับรู้บทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันอาชญากรรมคือการคาดการณ์หรือประเมินการล่วงหน้าที่เกี่ยวกับช่องโอกาสการกระทำผิดของอาชญากรหรือสถานการณ์อาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น แล้วพยายามแก้ไขช่องโอกาสหรือสถานการณ์อาชญากรรมดังกล่าวเพื่อมิให้กระทำผิดเกิดขึ้น (จิตชัย วรรณสถิตย์, 2532) จากการศึกษา วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของยุทธวิธีในการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจ พบว่า ยุทธวิธีที่มีความเป็นไปได้ในระดับสูงที่จะป้องกันอาชญากรรมคือยุทธวิธีสายตรวจเดินเท้า สายตรวจจรดยนต์ ยุทธวิธีที่มีความเป็นไปได้ในระดับกลางคือ ยุทธวิธีการจัดทีมงานตำรวจ โครงการเพื่อนบ้านเพื่อนภัย (อวัชชัย อาทรรุระสุธ และคณะ, 2527) นอกจากนี้แล้วจากการศึกษาความคิดเห็น

ของประชาชนผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการปฏิบัติงานของตำรวจนครบาล พบว่าการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ การติดตั้งสัญญาณและการตั้งด่านตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถป้องกันอาชญากรรมได้ (กรมตำรวจ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2530ข) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความจำเป็นต้องออกตรวจลาดตระเวนท้องที่ ดำเนินการสืบสวน ติดตามจับกุมผู้กระทำผิด (วิรัตน์ ราชณรงค์, 2525) นอกจากนี้ หลังจากการกระทำผิดได้เกิดขึ้นแล้ว การสืบสวน สอบสวน จับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกระทำโดยเร่งด่วน ต้องยึดถือปฏิบัติตามหลักกฎหมาย และมีประจักษ์พยาน หลักฐานยืนยันที่แน่ชัดทั้งในด้านข้อเท็จจริงตามหลักกฎหมายและข้อเท็จจริงที่มีอยู่จริง ทั้งนี้เพื่อแยกผู้บริสุทธิ์ออกจากชายสงสัย ต้องรักษาความเที่ยงธรรมและความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง การกระทำที่ถูกต้องตามความเป็นจริงจะมีผลอย่างยิ่งในด้านการป้องกันอาชญากรรม (ประเสริฐ เมฆมณี, 2524) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องอาชญากรรมในภาคใต้ ศึกษาเรื่องการฆ่าคนตายในจังหวัดนครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี พบว่า สาเหตุการฆ่ากันตายที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนจับกุม การดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดความเที่ยงธรรม และกระทำการไม่ถูกต้อง จึงต้องไปจัดการฆ่ากันเอง (นิพนธ์ คันธเสวี และคณะ, 2533) นอกจากนี้แล้ว บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับจะต้องส่งเสริมกระตุ้นให้ประชาชนได้ทราบถึงงานของตำรวจ และหาแนวทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม หรืออาสาสมัครในการรณรงค์ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ (สมเกียรติ พ่วงทรัพย์, 2526 และชูศักดิ์ เอกเพชร, 2529) ในทำนองเดียวกัน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ (2531) ได้วิจัยเรื่องอาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางควบคุมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงบทบาทและขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองและชุมชนของประชาชนจากอาชญากรรมพื้นฐานว่า มี 3 แนวทาง คือ การป้องกันโดยการแก้ไขสภาพทางสังคม การป้องกันโดยการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง และการป้องกันโดยการลดช่องโอกาสในการกระทำผิด ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น จากการศึกษาบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามกับอาชญากรรมในสามจังหวัดภาคใต้ พบว่า ผู้นำศาสนาอิสลาม

มีความรู้และเข้าใจนโยบายการป้องกันและปราบปรามของรัฐบาลว่าประชาชนควรมีส่วนช่วยรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และควรทำหน้าที่สนองต่อนโยบายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งได้แก่ การเป็นพยานในชั้นตำรวจและชั้นศาล การอบรมสั่งสอนประชาชน เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ประชาชน ตลอดจนการใกล้ชิดกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน (อังคณา บุญสิทธิ์, 2525)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังปรากฏในแผนภาพ 2

แผนภาพ 2 กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

